

Un “Oedip” cenușiu

Anca FLOREA

Interesul a fost sporit și de faptul că, după ce în ediția din 2007, opera enesciană nu a figurat în programul spectacolelor sau concertelor incluse pe afiș, ni s-a oferit acum noutatea vizionării montării realizate,



anul trecut, la Teatrul „Capitole” Toulouse, în regia directorului Nicolas Joel (care, chiar în acele zile, a preluat conducerea Operei pariziene), ansamblul francez aflându-se atunci sub bagheta renumitul Pinchas Steinberg; ideea co-producției s-a concretizat, la București, prin implicarea ansamblului ONB, dar cu Oleg Caetani în fosă, rolul titular fiind susținut, și de această dată, de baritonul Franck Ferrari. O sală aproape plină a urmărit o versiune scenică sugerând cumva localizarea în lumea antică, doar vag în Elada, prin profilarea unui edificiu cu arhitectură specifică în tabloul Corintului; în rest, coloane și trepte-practicabile, într-un permanent semi-întuneric (dar nu clar-obscur) în tonuri albastre sau, în același tablou, într-un orange ceva mai luminos, costumele cenușii, cu o croială poate mai apropiată de portul țăranilor europeni din Evul Mediu timpuriu, uniformizând masa corului, dar și soliștii, purtând invariabil peruci (probabil) cărunte, având chipul vopsit ca o mască de asemenea gri. Astfel, imaginea de ansamblu a întregului spectacol a fost cenușie, ceea ce a evidențiat și mai mult aspectul static, mai curând oratorical, corul fiind masat pe practicabile, deplasându-se compact, personajele rămânând adesea în stop-cadru, deci fără o implicare reală în trăirile (în principiu) puternice, singura excepție fericită fiind Sfinxul, „trezit” din străfunduri, ridicându-și imensele aripi negre profilate pe lumina roșie, apărând cu o mască albă pregnant contrastantă cu veșmântul negru, pentru a coborî apoi în adâncuri (decoruri Ezio Frigerio, costume France Squarciapino, lumini Vinicio Cheli). Surprinzător, erorile regizorale au fost numeroase (în primul act, textul spune că „am dansat” dar... nimeni nu s-a mișcat, apoi că personajele aduc ofrande, dar niciun gest nu susține afirmația, diverse obiecte fiind aduse, mult mai târziu, de cu totul altcineva, pentru ca în tabloul Sfinxului, în monolog, Oedip să spună că a ajuns la răspântia a 3 drumuri, dar de fapt în zidul semi-circular există... 5 fante, apoi eroul pleacă spre culise, dar Laios apare sus, în centru, coboară, este ucis, iar



Oedip... parcurge traseul invers al regelui și iese prin acea fantă, deși spusese că se întoarce în Corint, deci, logic, în direcția inițială; cât timp Sfinxul își rostește teribila șaradă, Oedip stă lejer, nemișcat, sprijinit în toiag, iar momentul încoronării... nu există, eroul rămânând la rampă, în timp ce locasta apare pe trepte, stând astfel până la lăsarea cortinei; în actul III, doar la început câțiva coriști sunt întinși pe jos, dând impresia suferinței, dar ulterior se regroupează pe trepte, poate ca un cor antic fără contur); gafa uriașă se produce însă în final, când apoteoza este marcată prin ridicarea coloanelor și luminarea fundalului, dar pe ultimele acorduri orchestrale, Oedip (care ieșise în culise) apare relaxat pe trepte, coboară și... dispăre în adâncuri, acolo unde se stinsese Sfinxul! Deci înălțarea lui este... în jos!...

Sub aspect muzical, orchestra a sunat neașteptat de bine (exceptând mici scăpări la suflători), corul a fost minunat (pregătit de inegalabilul maestru Stelian Olariu), dirijorul a condus cu precizie și acuratețe, evitând decalajele și reușind o relație echilibrată fosă-scenă, impunând însă un tempo mai lent și, în general, o estompare a



contrastelor, probabil dorind să trateze partitura în maniera muzicii impresioniste, ceea ce a amplificat însă senzația de... cenușiu; baritonul Franck Ferrari a etalat un glas generos, calitativ, o frazare elegantă, așa cum ne-am dori să ascultăm cât mai des la ONB, accentuând discursul doar în actul III, dar departe de forța și intensitatea expresivă a personajului pe care nu știi cât l-ai înțeles. Parteneri i-au fost soliștii teatrului, ovațiile publicului adresate Ecaterinei Țuțu pentru performanța interpretare a Sfinxului fiind de deplin meritate, iar ceilalți colegi au evoluat pe coordonate binecunoscute, distribuția propunând și două debuturi – soprana Crina Zancu în *Antigona*, rezolvată cu acuratețe, credibil și baritonul Vicențiu Țăranu, un Teseu închistat, enunțând superba linie melodică mai curând cu agresivitate și oricum plat, monocolor.

În spectacolul următor, structura a fost identică, dar în *Oedip* a apărut Ștefan Ignat, despre care am avut ocazia să scriu cu prilejul evoluțiilor sale anterioare. După cum am aflat la conferința de presă, producția se va întoarce la Toulouse, dar după seria de reprezentații din stagiune, va reveni la București, așa încât o vom regăsi pe afișul ONB, bucurându-ne că pe scena bucureșteană se cântă din nou *Oedip*, întristându-ne constatând cât este de... cenușie (la propriu și la figurat).

« Moldova » din Iași, ansamblu condus de Christina Drexel, apoi *Concertul pentru corzi* de Sigismund Toduță – prezentat de Filarmonica « Transilvania » din Cluj, condusă de Sascha Goetzl – un artist autentic, pasionat în descoperirea noului, apoi lucrări semnate de Ștefan Niculescu, de Tiberiu Olah, creații readuse în actualitatea timpului nostru de ansamblul « Game », de asemenea *Responsorial III* de Cornel Taranu...

Creații spectaculoase, captivante? Am în vedere *Ielele Doinei Rotaru*, apoi *Hosanna* semnată de regretatul Costin Cazaban, *Athanor* de Ana Maria Avram. Am auzit lucrări ce oferă o judicioasă proporționare a timpului, cum este *Din sunetul pământului* de Uliu Vlad sau

Trileme semnată de regretatul Dan Voiculescu, lucrare prezentată de ansamblul « Archaeus », de asemenea *Concertul pentru saxofon și orchestră* de Călin Ioachimescu prezentat de artistul-spectacol care este Daniel Kientzy, de asemenea *Trio-ul Violetei* Dinescu. Cuceritoare solo-uri pentru flaut, *Dizzy Divinity* semnat de regretatul Horațiu Rădulescu, și *Aulodie* de Eugen Wendel, au fost susținute de Ion Bogdan Ștefanescu. Repar în actualitate tineri creatori aflați la început de drum. Mă gândesc la Diana Rotaru, la Mihai Măniceanu; una dintre distincțiile secundare ale actualei ediții a concursului de compoziție a fost conferită tânărului compozitor Cristian Lolea, un talent imaginativ ce dispune, deja, de împliniri

importante, cu totul promițătoare.

Pe de altă parte salutară îmi apare interpretarea în adevăr creatoare a datelor melosului bizantin; ...în cazul maestrului Theodor Grigoriu; mă refer la *Concertul pentru vioară*, admirabil prezentat de Șerban Lupu, sau – mai aproape de sursele bizantine – la mai tânărul Nicolae Teodoreanu. Am auzit lucrări semnate de creatori ce aparțin spațiului spiritual franco-român, anume Costin Mioreanu, Horia Șurianu, regretatul Mihai Mitrea Celarianu... Sunt doar câțiva dintre compozitorii care configurează, la noi, acest spectru larg de valori, de atitudini componistice. Este un spațiu care, pe drept, își găsește loc în marele concert al spiritualității enesciene.